

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin.(l) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

pentru controlul constituționalității legii pentru modificarea Legii nr.523/1999 cu privire la proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale nr.214 din 21.07.2022

15:00

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA			
Intrare Nr.	182a		
"18"	"07"	2023	

I – AUTORUL SESIZĂRII

BOLEA Vasile

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Parlamentul Republicii Moldova

Bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt 105,

Chișinău 2073

II – OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are drept obiect examinarea constituționalității legii pentru modificarea Legii nr.523/1999 cu privire la proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale nr.214 din 21.07.2022 .

III – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

La 21 iulie 2022, Parlamentul a adoptat Legea nr.214 prin care a modificat Legea cu privire la proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale prin care :

„Autoritatea administrației publice locale asigură inventarierea bunurilor transmise sau care urmau a fi transmise în contul cotelor-părți valorice din patrimoniul fostelor întreprinderi agricole, precum și adoptarea deciziei de aprobare a listei acestora, cu respectarea normelor aplicabile pentru asigurarea transparenței în procesul decizional.

(2) Bunurile transmise sau care urmau a fi transmise în contul cotelor-părți valorice din patrimoniul fostelor întreprinderi agricole (sediile administrative, de învățământ, sănătate, cultură, sport, de protecție și asistență socială, precum și de altă utilitate publică) devin proprietatea unității administrativ-teritoriale pe teritoriul căreia se află.

(3) Bunurile indicate la alin. (2) care constituie obiecte ale înregistrării în registrele de publicitate se înregistrează în registrele corespunzătoare după unitatea administrativ-teritorială, la cererea autorităților administrației publice locale, în temeiul deciziei de aprobare a listei bunurilor.

(4) Bunurile, altele decât cele indicate la alin. (2), din contul cotelor-părți valorice din patrimoniul fostelor întreprinderi agricole, care constituie obiecte ale înregistrării în registrele de publicitate se înregistrează, provizoriu, în registrele corespunzătoare după unitatea administrativ-teritorială, în temeiul deciziei de aprobare a listei bunurilor.

(5) În termen de un an de la data intrării în vigoare a deciziei de aprobare a listei bunurilor, altele decât cele indicate la alin. (2), din contul cotelor-părți valorice din patrimoniul fostelor întreprinderi agricole, titularii de drept asigură înregistrarea dreptului de proprietate asupra acestor bunuri sau, după caz, înaintează acțiuni în instanța de judecată pentru constatarea dreptului de proprietate, cu prezentarea autorității administrației publice locale și deținătorului registrului de publicitate a hotărârii judecătorești irevocabile de constatare a dreptului de proprietate. În acest caz, autoritatea

administrației publice locale va opera modificări în lista bunurilor.

(6) În cazul în care, la expirarea termenului de un an de la data intrării în vigoare a deciziei de aprobare a listei bunurilor, altele decât cele indicate la alin. (2), din contul cotelor-părți valorice din patrimoniul fostelor întreprinderi agricole, dreptul de proprietate asupra bunurilor nu a fost înregistrat sau autorității administrației publice locale nu i-a fost prezentată hotărârea judecătorească irevocabilă de constatare a dreptului de proprietate, bunurile care nu sunt obiecte ale înregistrării în registrele de publicitate devin proprietatea unității administrativ-teritoriale, iar bunurile care constituie obiecte ale înregistrării în registrele de publicitate se înregistrează în registrul corespunzător după unitatea administrativ-teritorială, la cererea autorităților administrației publice locale, în temeiul deciziei de aprobare a listei bunurilor.”

Astfel, în anii 90 s-a realizat programul de privatizare și împrumutarea a țăranilor care au primit în proprietate terenuri de pământ agricol și cote-părți din proprietatea mobilă și imobilă care aparțineau kolhozurilor și sovhozurilor, fostelor întreprinderi agricole. Constituția Republicii Moldova consacră expres dreptul la proprietate privată și protecția acesteia. Acest drept este considerat un drept fundamental și este inclus în actele internaționale relevante în domeniu. Dreptul la proprietate privată nu este un drept absolut și în acest sens poate fi supus exproprierii pentru cauze de utilitate publică. Conform art.46 alin.2) din Constituție, nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire. Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr.488/1999 definește exproprierea ca fiind “transferul de bunuri și de drepturi patrimoniale din proprietatea privată în proprietate publică, transferul către stat de bunuri proprietate publică ce aparțin unei unități administrativ-teritoriale sau, după caz, cedarea către stat sau către o unitate administrativ-teritorială a drepturilor patrimoniale în scopul efectuării de lucrări pentru cauză de utilitate publică de interes național sau de interes local, în condițiile prevăzute de lege, după o dreaptă și prealabilă despăgubire”.

Legea care a fost adoptată de fapt îi expropriează pe mii de cetățeni ai Republicii Moldova fără a-i despăgubi. În baza legii bunurile de zeci de ani în urmă au fost transmise sau care urmau a fi transmise în contul cotelor-părți valorice din patrimoniul fostelor întreprinderi agricole devin proprietatea unității administrativ-teritoriale pe teritoriul căreia se află.

Legea nu stabilește că acea proprietate privată transmisă în contul cotelor-părți valorice și care devine proprietatea unității administrativ-teritoriale pe teritoriul căreia se află urmează a fi despăgubită conform prețului de piață stabilit de o expertiză independentă. Din acest considerent ajungem la concluzia că legea respectivă dată de Parlamentul Republicii Moldova încalcă prevederile Constituției legate de protejarea proprietății private. În conținutul garanției constituționale a dreptului de proprietate este inclusă condiția obligatorie de a despăgubirii pentru expropriere și se menționează expres condițiile despăgubirii : a) pentru cauză de utilitate publică ; b) cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

În concluzie: Prin legea adoptată legiuitorul a încălcat dreptul constituțional al miilor de cetățeni la proprietatea privată. În loc să protejeze acest drept la proprietate privată după ce la etapa inițială s-a trecut de la economia planificată la economia de piață, cetățenii au fost lipsiți de proprietatea sa și nu au fost despăgubiți.

Cadrul normativ pertinent

Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 9

Principiile fundamentale privind proprietatea

(1) Proprietatea este publică și privată. Ea se constituie din bunuri materiale și intelectuale.

(2) Proprietatea nu poate fi folosită în detrimentul drepturilor, libertăților și demnității omului.

(3) Piața, libera inițiativă economică, concurența loială sînt factorii de bază ai economiei.

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(3) Avera dobîndită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobîndirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.

Articolul 54. Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 127 Proprietatea

(1) Statul ocrotește proprietatea.

(2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.

(3) Proprietatea publică aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale.

(4) Bogățiile de orice natură ale subsolului, spațiul aerian, apele și pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, căile de comunicație, precum și alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietății publice.

IV – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

Urmare celor expuse, în conformitate cu prevederile art.1, 20, 23, 32, 54, 114 și 115 din Constituția Republicii Moldova, art.4 și art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. art. 4, 38, 39 din Codul Jurisdicției Constituționale.

Solicît Înaltei Curți:

1. Admiterea spre examinare a prezentei sesizări;

Exercitarea controlului constituționalității și declararea drept neconstituțională a legii pentru modificarea Legii nr.523/1999 cu privire la proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale nr.214 din 21.07.2022 .

2. V – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

VI - LISTA DOCUMENTELOR

VII - DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

Declarăm pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

BOLEA Vasile

